

status på så mange områder, men en særstatus, der altså også handler om, at man kan få nyberegnet, når der er gået 3 måneder.

Så jeg synes godt, jeg vil anfægte, at det her forslag er et udtryk for jagt på de ledige. Det er det faktisk ikke. Der bliver ikke antastet noget i deres indtægtsniveau, som er tre gange højere, end da de var under uddannelse. Jeg tror også, de allerfleste unge, der kommer ud af deres uddannelsessituation, oplever et løft indkomstmæssigt. Selvfølgelig kan det indkomstløft være bedre, hvis de kommer ind i en beskæftigelses-situation, som jo er formålet med hele regeringens projekt, men altså også et indkomstløft, hvis de kommer ind i dagpengesystemet.

Så tror jeg nok, jeg vil tillade mig at svare hr. Lars Løkke Rasmussen på den måde, at statsministeren efter det sidste regeringsmøde gav udtryk for regeringens holdning til de synspunkter, der har været fremme.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Den særstatus, der bliver dimittender til del, bygger jo på, at de har gennemgået en uddannelse på mellem halvandet års og otte års varighed, som gør dem berettiget til at søge optagelse i en a-kasse. Hvis man opfatter det at studere som et arbejde, er det jo yderst rimeligt, når man efter endt uddannelse træder ind i et nyt system, at man så får det fulde udbytte af sin uddannelse.

Man skal jo hele tiden være opmærksom på, at der jo træder en hel masse andre ting i kraft, i det øjeblik man bliver færdig med uddannelsen, f.eks. at lån skal tilbagebetales, f.eks. at man måske har udskudt ting som familiestiftelse og andre ting. Jeg kan ikke se nogen som helst begrundelse for, at man ikke skal behandles som en ligeværdig part på arbejdsmarkedet, og det synes jeg man skulle få ændret ved det forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af lovforslag nr. L 240: Forslag til lov om brug af helbredsoplysninger m.v. på arbejdsmarkedet.

Af arbejdsministeren (Jytte Andersen).
(Fremsat 26/4 95).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Jan Petersen (S):

Dette lovforslag er grundigt forberedt. Nu er det fremsat og med den bemærkning fra ministeren, at vi ikke forventes at gøre det færdigt i denne folketingsssamling.

Jeg vil sige, at vi også i Socialdemokratiet synes, at den offentlige debat er vigtig, men vi har så også en forventning om, at vi får vedtaget forslaget inden årets udgang.

For os er det afgørende at holde fast i hoveddiskussionen, nemlig at vi skal forhindre sortering af arbejdskraft, hvor arbejdsgiveren kan udvælge de medarbejdere, der bedst kan klare et belastende arbejdsmiljø. Vi ønsker fortsat, at dansk arbejdsmiljøpolitik skal være offensiv og være forebyggende.

Gentestudvalget løste et centralt problem for os, der længe har været optaget af disse spørgsmål. Udvalget anbefalede en målregulering frem for en metoderegulering, fordi det sagligt set ikke er holdbart at adskille helbredsundersøgelser, der indeholder genetiske test, fra de øvrige helbredsundersøgelser. Det er nok her, vi har grundfundamentet for, at diskussionen nu kan føres ind på noget, der kan bringe os frem til en egentlig lovgivning, der er holdbar. Det kan vi derfor tilslutte os, om end det er lidt på afstand af det oprindelige beslutningsforslag, vi medvirkede til i 1991.

Vi får nu en lovgivning, der indeholder en ganske præcis beskrivelse af det, en arbejdsgiver må, og det en arbejdsgiver ikke må, når

medarbejderes og ansøgers helbred er interessant. Så i relation også til tidligere debatter, vi har haft i salen om emnet, vil jeg fremhæve fra lovforslagets bemærkninger, at arbejdsgiveren ikke kan indhente oplysninger, der vedrører større eller mindre sandsynlighed for en fremtidig sygdom.

Lovforslaget tager også højde for, at vi i de kommende år kan få en vigtig viden på området, der kan forebygge belastende arbejdsmiljøer. Den viden skal vi selvfølgelig bruge, men det er vigtigt, at den så kommer frem i en anvendelig og sikker udgave, hvilket lovforslagets bestemmelser om sagkyndige skulle sikre.

Så er det selvfølgelig også afgørende, at det enkelte menneske er involveret og forstår, hvad det er, der sker, og derfor skal jeg specielt fremhæve bestemmelserne om informeret samtykke. Det er ganske vigtigt, at et menneske, der indgår i sådanne undersøgelser – og forinden et sådant menneske har givet sit endelige tilsagn – også får lejlighed til at diskutere livsforventninger og selvopfattelse og eventuelle konsekvenser, der kan være menneskeligt nye og anderledes og ganske fundamentale. Det er den menneskelige dimension i denne sag, som ikke skal forsvinde i en traditionel diskussion om graden af arbejdsgiver- og lønmodtagerindflydelse på sagen.

Så tages der i lovforslaget højde for, at forbruger- og samfundsinteresser kan tilgodeses ved siden af de egentlige arbejdsmiljøinteresser, og endelig udelukkes det heller ikke, at der i enkelte tilfælde skal tages hensyn til en virksomheds drift. Vi er i de tilfælde tilfreds med den overvågningsmyndighed, som arbejdsministeren og det sagkyndige råd udstyres med.

Vi ved faktisk ikke alt, og vi kan ikke tage højde for alt, men vi mener sammenfattende, at vi nu får et kvalificeret bud, ja, faktisk det bedste bud også internationalt på, hvordan vi begiver os ind i denne nye og spændende verden i en reguleret form, hvor vi både bøjer etiske, arbejdsmiljømæssige og spændende teknologiske muligheder imod hinanden og prøver at give et svar.

Vi håber, vi får en interessant debat både i dag, men ikke mindst herefter, og hvis der i debatten fremkommer ting, hvor vi skal have kigget dybere på noget af det, så har vi den samme åbenhed, som vi har haft hele tiden i processen. Men lovforslaget, som det foreligger nu, er for os at se et godt udgangspunkt for, at vi kan gennemføre en endelig lovgivning.

Charlotte Antonsen (V):

Venstre er enig i, hvad der vel stadig væk er formålet med lovforslaget, nemlig at man skal undgå at sortere arbejdstagerne efter gener. Omfattende undersøgelser af arvelige anlæg skal ikke styre den enkelte danskers arbejdsliv. Vi er altså enige i formålet med dette lovforslag.

For det andet er vi enige i, at det ikke i praksis tjener noget formål specifikt at forbyde gentest. Gentest er jo blot en af mange metoder til at afdække vore arvelige anlæg, og derfor er vi tilfredse med, at de oprindelige beslutnings- og lovforslag, der lagde op til at forbyde gentestmetoden, med dette lovforslag nu er opgivet.

Gentest indebærer jo ikke i sig selv nogen specifik risiko for den enkelte lønmodtager. Gentest er alene en ny og mere præcis metode til at undersøge arvelige egenskaber, men de arvelige egenskaber kan jo også konstateres på anden vis. F.eks. kan mange arvelige egenskaber konstateres med det blotte øje: hår og øjenfarve; og sygdomme som mongolisme og andre arvelige egenskaber kan konstateres ved simple blodprøver. Det er fornuftigt, at det nu er opgivet at forbyde gentest som metode. Et sådant forbud ville være meningsløst, og det ville desuden for os at se være et forbud mod fremtidens medicinske landvindinger.

Men når det så er sagt, vil jeg også samtidig slå fast, at dette lovforslag fra regeringen skyder langt over målet. Det er absurd, at der lægges op til et forbud mod, at en arbejdsgiver spørger sine ansatte, om de har det godt. Går dette lovforslag igennem i sin nuværende form, er en arbejdsgiver faktisk lovbrøder, hvis han over for en ansat eller i forbindelse med ansættelse af en ny medarbejder spørger den pågældende om, hvordan han har det. Arbejdsgiveren risikerer nemlig, at lønmodtageren svarer: Jeg har det ikke så godt i dag, for jeg har hovedpine. Hovedpinen er naturligvis en helbredsoplysning og dermed omfattet af lovforslagets generelle forbud mod oplysninger fra lønmodtager til arbejdsgiver. Derimod er hovedpine jo ikke omfattet af dette lovforslags undtagelsesmuligheder. Dels kan hovedpine jo ikke siges at have nogen væsentlig betydning for lønmodtagerens arbejdsdygtighed ved det pågældende arbejde. Desuden kan hovedpinen vel heller ikke siges at være en afgørende oplysning for at tilgodese væsentlige hensyn til virksomhedens drift. For at nævne de andre undtagelsesmuligheder i lovforslaget kan hovedpinen jo ikke siges at spille en rolle for hverken forbrugerens eller

andres sikkerhed eller sundhed, det ydre miljø eller andre samfundsinteresser.

Hvis arbejdsgiveren måske af gammel vane alligevel kommer til at stille det formastelige spørgsmål, »Hvordan har du det«, og får det tidligere nævnte svar, »Jeg har hovedpine«, er den pågældende arbejdsgiver ikke alene lovbruder, nej, han risikerer desuden at skulle betale både en godtgørelse til jobansøgeren samt en bøde. Med andre ord skyder dette lovforslag for os at se langt over målet, og Venstre vil i forbindelse med udvalgsarbejdet medvirke positivt til at reducere forslaget angrebsområde.

Vi vil ikke medvirke til at gøre alle arbejdsgivere til lovbrudere, hvis de i forbindelse med jobsamtale eller i al almindelighed stiller helt naturlige og uskyldige helbredsspørgsmål til deres ansatte. Lovforslaget her skal begrænses til det relevante. Det vil Venstre medvirke til. Lovforslaget må ændres, så det alene fastsætter regler om omfattende undersøgelsesmetoder vedrørende arvemæssige forhold. Lovforslaget skal begrænses til et sæt regler, der forhindrer, at arbejdstagere generelt sorteres efter deres arvelige anlæg.

Der er også et par andre ting, vi vil se på i forbindelse med udvalgsarbejdet, hvor vi mener, at der er behov for at rette op. Dels finder vi forslaget for bureaukratisk, når et sagkyndigt råd skal vurdere hver eneste undtagelse. Derudover fremgår det jo af lovforslaget, at denne lov skal vige for alle andre love, og dermed bliver det jo dels uklart og dels vilkårligt, hvilke lønmodtagere og arbejdsgivere der er omfattet af lovforslaget.

For eksempel er en statsansat funktionær jo generelt en undtagelse, fordi han er undtaget ifølge tjenestemandsløven, der jo netop taler om helbredsundersøgelser. Derimod er en kommunalt ansat funktionær, som i øvrigt beskæftiger sig med nogenlunde det samme som den statsansatte, efter lovforslaget omfattet af forbudet imod helbredsundersøgelser.

Det kan vi altså ikke se logikken i, og vi kan slet ikke se, hvordan den enkelte lønmodtager eller for den sags skyld arbejdsgiver skal hitte ud af, om han er omfattet eller ej af forbudet imod helbredsoplysninger. Der er så mange ting, vi ønsker at rette op på og få præciseret, og derfor er vi glade for og finder det fornuftigt, at forslaget ikke skal vedtages i denne samling, fordi vi dermed får mulighed for en god og grundig udvalgsbehandling.

Pia Christmas-Møller (KF):

Vi vil ikke have en sortering af arbejdskraften efter gener. Derfor er Det Konservative Folkeparti også positivt indstillet over for en forebyggende lovregulering vendt imod udbredt anvendelse af gentest i forbindelse med ansættelser m.v.

Vi har haft den opfattelse, at det var en god idé, at der blev nedsat et udvalg, som kunne kulegrave hele dette nye område. Så langt så godt. Desværre har gentestudvalget ikke formået at leve op til forventningerne. Derfor må vi nu regne med, at der forestår et længerevarende og omfattende udvalgsarbejde med sagen her i Folketinget.

Ét er, at gentestudvalget tilsyneladende slet ikke har bestræbt sig seriøst på at opnå en enig indstilling, men i stedet har valgt at majorisere den ene af de to helt centrale parter, som lovgivningen vedrører. Man har således fuldstændig forbiset en enig arbejdsgiverside. Det er i sig selv en oplagt svaghed, når man i øvrigt husker på, at det er et område, parterne har tradition for at ordne selv. Det vil være ønskeligt, om der kan findes en løsning, som har en chance for at få opbakning i det praktiske liv.

Et andet og vigtigere punkt er, at forslaget på den ene side er utrolig indgribende og behæftet med væsentlige sanktioner – dog igen udelukkende over for den ene part. På den anden side er forslaget utrolig bredt formuleret, hvorved i stribevis af fortolkningsmuligheder lades tilbage. Det vil sige, at det umiddelbart er utrolig svært at vide, hvilke præcise krav loven stiller. Grænsen mellem det lovlige og det ulovlige er flydende.

I lovforslaget hedder det, at loven ikke finder anvendelse, i det omfang brug af helbredsoplysninger er fastsat i anden lovgivning. Hvad betyder det helt konkret? Vi har jo både funktionærløven, sygedagpengeløven, registerlovene, forvaltningslovene og det fagretlige system, som hidtil har reguleret området. Hvad bliver den præcise retstilstand, hvis dette lovforslag bliver vedtaget uændret? Det er for nærværende meget uoverskueligt. Hvorfor skal der nu skelnes mellem amtskommunale og statsansatte tjenestemænd?

Det er utrolig vigtigt, at loven bliver præcis, så vi ikke smider barnet ud med badevandet og mister arbejdspladser. Det er jo ikke det, der er hensigten. For os i Det Konservative Folkeparti er metoden ikke afgørende. Mange sygdomme og helbredsproblemer kan blive afløret via

gentest, men det kan også ske via ganske almindelige blodprøver. Det skal ikke være det afgørende element, når vi bygger en lovgivning op.

Men vi mener i Det Konservative Folkeparti, at der også fremover skal være plads til almindelige spørgsmål ved ansættelsessamtalen. Der skal også være plads til spørgsmål om forudgående antal sygedage. Det er forudsætningen for den temmelig omfattende beskyttelse imod afskedigelse, arbejdsskader og arbejdsulykker m.v. – når man først er ansat – at arbejdsgiveren har haft en reel mulighed for at vurdere situationen i ansættelsesøjeblikket.

Vi vil fra konservativ side stille en stribe spørgsmål under udvalgsarbejdet. Vi håber, at regeringen vil være imødekommende. Det mest positive, vi kan sige om det foreliggende forslag, er, at det er ledsaget af en tilkendegivelse fra regeringen om, at det skal oversomme, og at man tilsyneladende er åben for en dialog med Folketingets partier og offentligheden. Det er det mest positive, vi kan sige for nærværende.

Men ingen skal være i tvivl om, at vi fra konservativ side meget gerne deltager i en lovgivning under den overskrift, at vi ikke skal have en sortering af arbejdskraften efter gener. Det skal man ikke tage fejl af. Men vi er altså ikke sindet at give dette forslag tilslutning. Vi mener, at der er for mange ufuldstændigheder. Man stiller specielt arbejdsgiverne i en umulig situation, for så vidt angår retssikkerhed, og vi mener faktisk også, at man på den måde ikke imødekommer det egentlige behov, der kunne komme blandt lønmodtagerne.

Det er en lovgivning, som er forud for problemerne i det virkelige liv, og det er jo ikke så tit, vi oplever det her i Folketinget. Det er i og for sig godt nok, men det giver os altså også mulighed for at tage os den tid, der skal til, for at vi får en præcis og god lovgivning.

Så jeg håber, at regeringen vil være imødekommende over for de ændringer, som der helt sikkert bliver behov for at gennemføre, hvis Det Konservative Folkeparti på noget tidspunkt skal lægge stemmer til et forslag om de her temaer.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Det siger sig selv, at SF er tilfreds med fremsættelsen af dette forslag. Det er udmøntningen af et SF-beslutningsforslag, der blev vedtaget for nu over fire år siden, den 25. april 1991, og der er sket en del siden da.

For det første blev det dengang vedtaget med kun én stemmes flertal, idet kun Socialdemo-

kratiet og Kristeligt Folkeparti støttede os. Men efterhånden som sagen er blevet behandlet adskillige gange, steg tilslutningen, og da vi nedsatte gentestudvalget, var det et enigt Folkeeting, der kunne gøre dette.

Der er også sket noget andet, nemlig at vi er blevet noget mere klar over de vanskeligheder, der ligger i at forbyde brug af gentest i forskellige situationer. Når det har været så længe undervejs, er der derfor ikke kun tale om en sendrægtig behandling. Der er faktisk også tale om, at det er et indviklet teknisk spørgsmål, der havde brug for en afklaring, og den synes jeg efterhånden er kommet.

Resultatet er som bekendt, at gentestudvalget ikke fandt, at der var nogen mening i alene at forbyde gentest. Man var nødt til at se på helbredsundersøgelser mere generelt. Man kunne ikke skille det ad, og det synes vi er udmærket, fordi vi nu får et forbud mod en række helbredsundersøgelser i forbindelse med ansættelse. I den forbindelse er det selvfølgelig nødvendigt med nogle undtagelser, og vi kan tilslutte os den serie af undtagelser, som udvalget har foreslået.

Vi vil ligesom andre læse høringssvarene, og vi vil deltage i den offentlige debat. Vi synes, det er helt fint, at man lader forslaget oversomme, og vi er selvfølgelig villige til at bøje os for saglige argumenter og lave mindre ændringer. Men i hovedtrækkene tror vi, at det er det forslag, der nu ligger på bordet, der skal vedtages.

Jeg har noteret mig, at Venstre og De Konservative holder fast ved, at man ikke skal bruge gentest ved ansættelser, ligesom de holder fast ved deres tilslutning til at nedsætte udvalget, men at de selvfølgelig må vige noget tilbage, når arbejdsgiverne reagerer så barsk, som de har gjort. Det er jo naturligt, men jeg håber, at også de kan være med ved den endelige vedtagelse. Men hvis prisen for at få dem med er en social udvanding, så er det ikke prisen værd.

På ét punkt giver jeg dog de to partier ret. Det er i spørgsmålet om forholdet til anden lovgivning, og det er især funktionærloven, jeg tænker på. Det er stødende, at vi nu forbyder nogle ting over for private arbejdsgivere, der vil være tilsluttet over for statslige, men i øvrigt ikke over for kommunale og amtskommunale, fordi reglerne for statslige er bundet af lov, mens de for amter og kommuner er bundet af regulativer, og regulativer står den her lov over, men ikke over gældende lov. Det må vi kigge på. Vi er nødt til at kigge på funktionærloven og se, om der ikke er

nogle ting, der skal ændres i den under sagsbehandling.

Med disse bemærkninger skal jeg give tilsagn om et yderst positivt udvalgsarbejde.

Annette Just (FP):

Jeg vil da også gerne starte med at sige det aller mest positive, jeg overhovedet kan finde på: Det mest positive er, at denne lov ikke skal vedtages i denne samling.

Når det er sagt, vil jeg også sige, at Fremskridtspartiets indstilling er, at det er ikke generne, der skal styre arbejdspladserne. Men en gentest til visse arbejdspladser kan måske være meget fornuftig, og derfor glæder jeg mig til at se besvarelserne af nogle af de spørgsmål, der skal stilles i udvalget.

En helbredsundersøgelse til andre specifikke arbejdspladser kan måske også være utrolig fornuftig for ikke at sætte folk i en situation, hvor de bliver dødsyge af det arbejde, de eventuelt får.

Også det at kunne spørge til helbredet, altså uden at lave en større undersøgelse ved en tredje slags ansættelse, kan måske også være meget fornuftigt.

Når jeg har sagt det, kan jeg selvfølgelig også sige, at det alt sammen skal behandles i forhold til anden form for lovgivning, og det er der blevet peget på flere gange.

Men jeg tror, ministeren heraf også kan udlede, at der vil blive stillet utrolig mange spørgsmål til det her. Fremskridtspartiets grundholdning er, at vi skal ikke sige nej til noget, bare fordi det er nyt. Vi skal ikke sige nej til noget, bare fordi det ikke er nogen, der har fuld viden om, hvad der egentlig er i det. Men vi skal prøve på at undersøge: Kan det bruges? Er der fornuft i det? Kan vi forhindre, at nogen føler sig stødt ud af det arbejde, de gerne vil have? Hvis det gøres, er det også sund fornuft.

Til sidst vil jeg sige, at det for Fremskridtspartiet er meget vigtigt, at arbejdsmarkedets parter også er enige i, at det er en fornuftig lovgivning, vi får lavet. Derfor er jeg, som jeg startede med at sige, utrolig glad for, at lovgivning på det her område ikke skal hastes igennem, men får lov til at ligge over, således at vi får mulighed for at stille mange og dybtgående spørgsmål.

Vibeke Peschardt (RV):

Lovforslaget, som er til debat her, er kommet i stand på en opfordring fra Arbejdsmarkedets

udvalget, og det er noget så sjældent som forslag til en ny ansættelsesretlig lov. Det er ikke noget, der sker ret tit.

Meningen med loven er at beskytte lønmodtagerne mod, at oplysninger om deres helbred bruges til at holde dem ude af arbejdsmarkedet, eller sagt på en anden måde, at arbejdsgiverne ved hjælp af de nye metoder, som den moderne lægeteknologi kan opvise, får delt arbejdsmarkedet op i grupper af de egnede og de mindre egnede – med risiko for, at nogle dropper helt ud.

Det er et vanskeligt emne, og det er også blevet en svær lov, som godt kan fortjene at overses, så vi kan få debatten om den.

Det væsentlige i loven er de begrænsninger eller indramninger, kunne man sige, der lægges på arbejdsgiverne, når man ved ansættelsen eller senere under ansættelsen skal have oplyst, om lønmodtageren lider af en sygdom, der vil have væsentlig betydning for lønmodtagerens arbejdsdygtighed ved det pågældende arbejde. Endvidere må arbejdsgiveren kun bede om helbredsoplysninger, som lønmodtageren ikke selv kender, hvis forholdene ved det pågældende arbejde særligt taler for det.

Det betyder, at en arbejdsgiver f.eks. i ansættelsessituationen afskæres fra at bede om kataloger over tænkte sygdomme. Arbejdsgiveren skal derimod, hvis eller når der udspørges, oplyse, hvad det er for sygdomme, lønmodtageren ikke må lide af, hvis et bestemt arbejde skal bestrides. Lønmodtageren på sin side har også nogle oplysningsforpligtelser.

I lovforslagets skriftlige fremsættelse bliver der gjort opmærksom på, at forslaget bygger på en formålsregulering frem for en metoderegulering. Det er lidt vigtigt det her, for jeg har forstået på debatten, at det er noget af det, der virkelig skiller her i salen. Det har under udvalgsarbejdet vist sig vanskeligt at begrunde indgreb over for nogen metoder til at fremskaffe helbredsoplysninger, når andre metoder helt eller delvis kunne give de samme oplysninger, herunder oplysninger om arvemæssige egenskaber, som var det egentlige udgangspunkt for det såkaldte gentestudvalgs kommissorium.

I Det Radikale Venstre kan vi godt forstå, at formålsregulering er valgt, for det er ikke nemt at lovgive om metoder. Vi er positive over for lovforslaget, men vi er også på baggrund af det, der er sagt her i dag, sammen med andre åbne for at drøfte, hvordan det endelige forslag skal komme til at se ud. Det etiske aspekt er vigtigt

for os, og de sociale aspekter af den ny teknologi er vi meget opmærksomme på.

Der er dele af lovforslaget, der forekommer os noget tunge. Jeg tænker især på det sagkyndige råd med de 16 medlemmer – det er mange – men vi har ikke lagt os helt fast på det. Vi vil gå konstruktivt ind i udvalgsarbejdet, som vi glæder os til.

Jette Gottlieb (EL):

Lovforslaget er jo et resultat af et meget grundigt arbejde i gentestudvalget, og specielt til fru Pia Christmas-Møller vil jeg sige, at det er ikke en svaghed, at man i et sådant udvalg ikke har lavet kompromiserne på forhånd. Det svækker nemlig folketingsarbejdet, hvis sådan noget sker. Når man fremlægger et forslag som det foreliggende, giver man derimod Folketinget mulighed for at arbejde politisk med sagerne og styrker dermed det politiske folketingsarbejde på bekostning af eksperter og interessegrupper. Det synes jeg er en stor og god styrke i det her.

Efter Enhedslistens opfattelse er forslaget i det store og hele forsvarligt, og Enhedslisten accepterer også, at forslaget bygger på en formålsregulering frem for en metoderegulering. Men der er nogle problemer, som vi heldigvis har god tid til at få klarlagt under udvalgsarbejdet. Jeg tænker her på samspillet mellem dette lovkompleks og andre, f.eks. arbejdsmiljølovgivningen. Groft sagt: Hvornår skal man fjerne arbejdskraften, og hvornår skal man fjerne den miljøpåvirkning i produktionen, der kan påføre arbejdskraften sygdom?

Et andet problem ligger i modsætningen mellem arbejdskraftens ret til at få en begrundelse for en krævet helbredsundersøgelse og virksomhedens ret til hemmelighedskræmmeri med hensyn til, hvilke stoffer der indgår i produktionen. Jeg tænker specielt på hele det område, der hedder allergiområdet, som vokser og vokser i de her år, altså hvilke stoffer der kan være allergifremkaldende, og hvilke stoffer folk kan være allergiske over for. Jeg synes, der her ligger et ret stort område at få undersøgt nærmere.

Så finder jeg det i øvrigt nødvendigt, at lønmodtagerne får en yderst grundig vejledning i, hvad de er forpligtet til, og hvad de ikke er forpligtet til at komme med af oplysninger. Står man i en ansættelsessituation, er man altid den svage part.

Men alt det her må kunne afklares i den kommende periode, og Enhedslisten kan som sagt tilslutte sig principperne i forslaget.

Peter Duetoft (CD):

Denne diskussion har vi haft nogle gange, og den er jo temmelig svær. Det er klart, at ingen af os ønsker et fagre nye verden-system, hvor man kan ensrette alle og tjekke, om det nu er den rigtige arbejdskraft, man får, og alle den slags ting. Derfor er vi da også både enige i, at der skal foreligge et lovforslag om dette område, og i, at det muligvis kan se ud som dette.

Jeg synes imidlertid, at dette område teknisk er meget indviklet, og derfor er det jo typisk et forslag, der bør gennemarbejdes i udvalget. Ministeren har da også allerede sagt – og det har den socialdemokratiske ordfører også, hørte jeg – at man selvfølgelig vil være åben over for indvendinger imod det.

Jeg vil for god ordens skyld blot spørge ministeren, om det ikke er rigtigt, at der med dette lovforslag egentlig ikke vil ske nogen ændringer i de tilfælde, hvor man i dag på en fornuftig måde benytter sig af spørgsmål om helbred i forbindelse med ansættelser på arbejdsmarkedet. Jeg synes, det er et vigtigt signal at sende ud, at det ikke er meningen, at nogen af de fornuftige ting, der faktisk sker i dag, skal forhindres. Og hvis der i teknikken i lovforslaget er jura, som måske kan udlægges anderledes – man ved jo aldrig, hvordan jurister kan udlægge tingene – så man tror, at man vedtager ét, og det så pludselig ender et andet sted, er det klart, at det er noget af det, vi må kigge på i udvalget. Det håber jeg at ministeren kan bekræfte.

Men vi skal selvfølgelig se positivt på sagen.

Arbejdsministeren (Jytte Andersen):

Jeg vil gerne takke alle ordførerne, som faktisk alle som én har været optaget af, at vi ikke skal have eller acceptere et arbejdsmarked, hvor medarbejderne, lønmodtagerne, bliver sorteret på grundlag af helbredsoplysninger, som kan afdække, om de er gode eller dårlige liv. Der har faktisk fra alle ordførernes side været en meget klar tilslutning til den indstilling, at man ikke vil være med til en sortering af arbejdskraften, og det synes jeg faktisk er et ganske godt udgangspunkt for det videre udvalgsarbejde og lovgivningsarbejde.

Det er jo fuldstændig rigtigt, som det blev sagt af den konservative ordfører, at denne lovgivning er forud for sin tid. Men jeg forstod også kommentaren sådan, at det nu ikke var så dårligt endda, og at det slet ikke var så dårligt, når vi så også reserverede os den tid, der skulle til for at lave denne lovgivning, som er meget

komplikeret, tog os den tid til det, som der er brug for. Jeg har jo også tilkendegivet, at jeg har fremsat dette lovforslag med henblik på en førstebehandling, hvor der er taget hensyn til, at der skal være tid til at få diskuteret alle dele af det i udvalget.

Jeg synes også, det her ved førstebehandlingen kan konstateres, at man er optaget af det, der var anledningen til igangsætningen af gen-testudvalget, nemlig et enigt Arbejdsmarkedsudvalg, som sagde, at vi skulle sikre os imod sortering af arbejdskraft på grundlag af ureguleret brug af helbredsoplysninger – for det første.

For det andet var Arbejdsmarkedsudvalget forrige sommer optaget af at kvalitets sikre hele området omkring helbredsundersøgelser. Det er også noget af det, der er gået igennem ordførertalerne som noget afgørende vigtigt, og det er faktisk utroligt vigtigt i forhold til det, der ligger foran os.

Jeg vil så indskrænke mig til for en ordens skyld og for præciseringens skyld at pege på nogle af de principper, der er i forslaget:

Det, der er tale om, er altså, at arbejdsgiveren til enhver tid naturligvis kan indhente helbredsoplysninger, der er relevante for lønmodtagerens mulighed for at udføre det arbejde, som lønmodtageren skal ansættes til.

Der er også tale om, at arbejdsgiveren kan indhente oplysninger, hvis der er særlige hensyn at tage til forbrugerinteresser eller til andres sikkerhed og sundhed eller til det ydre miljø eller til andre samfundsinteresser. Der kan så være nogle godkendelsesprocedurer, som vi naturligvis skal sikre er så ubureaukratiske og så enkle og så hurtige som overhovedet muligt.

Desuden kan man aftale med den organisation, som man har en overenskomst med på den pågældende virksomhed, hvad det er for et regelsæt, der skal til, når det drejer sig om forbrugerhensyn og miljøhensyn, hvad enten det er det ydre eller det indre miljø.

I forslaget har vi også lagt vægt på, at man selvfølgelig ikke skal være generet af lovgivningens dér, hvor der i dag foregår en fornuftig anvendelse af helbredsoplysninger på området. Vi har f.eks. lagt vægt på det, som høringen sidste forår var meget optaget af: om man kunne overføre Novo Nordisk-ordningen som et tilbud til lønmodtagerne om at få foretaget en helbredsundersøgelse for at få afdækket ikke blot aktuelle, men måske også fremtidige sygdomme, og på, at det stadig væk skulle være tillade-

ligt som et tilbud til lønmodtagerne, og at lønmodtagerne modsat selv skulle kunne regulere, hvad det er for nogle oplysninger, der skal gå tilbage til virksomheden. Det sidste synes jeg er vigtigt, også for balancens skyld.

Vi er såmænd ikke specielt ude efter arbejdsgiverne. Vi siger jo rent faktisk i forslaget, at lønmodtageren naturligvis også har pligt til at egen drift at meddele arbejdsgiveren helbredsoplysninger, som kan være relevante for arbejdets udførelse og lønmodtagerens evne til at udføre det pågældende arbejde.

Så det, der i virkeligheden alene er tale om med hensyn til den negative regulering, er, at vi ikke synes, det er en god idé, at arbejdsgiverne spørger lønmodtagerne om helbredsforhold, der ikke har noget som helst at gøre med evnen til at udføre arbejdet. Og vi synes heller ikke, det er en god idé, at arbejdsgiverne kan indhente oplysninger, der drejer sig om, hvorvidt lønmodtagerne i en eller anden grad i fremtiden – på kortere eller længere sigt – måtte have tendenser til en sygdom.

Vi har også lagt vægt på, at arbejdsgiverne selvfølgelig kan foretage de almindelige ansættelsesfærdighedsprøver – som går ud på at finde ud af, om en kommende medarbejder er farveblind, eller som går ud på at finde ud af andre ting, som er relevante – på præcis samme måde, som man gør det i dag.

Jeg kunne forstå på hr. Peter Duetoft, at det var afgørende for Centrum-Demokraterne – og det er også afgørende for regeringen, vil jeg sige – at almindelig velregulering af færdighedsprøver af den ene eller af den anden art naturligvis skal kunne lade sig gøre. Lige så vel som det også skal kunne lade sig gøre, at arbejdsgiveren i forbindelse med de almindelige kontrolforanstaltninger skal kunne finde ud af, om den pågældende medarbejder har misbrugsproblemer af den ene eller anden karakter, hvilket selvfølgelig kan være relevant ikke blot for udførelsen af arbejdet, men måske også for den måde, man bliver opsøgt i virksomheden på, om jeg så må sige.

Vi har jo også lagt vægt på en form for kvalitets sikring af hele området og også på spørgsmålet om sikkerheden med hensyn til, hvem der ejer lønmodtagernes oplysninger, når oplysningerne stammer fra nogle helbredsundersøgelser, og det har jeg heller ikke hørt nogen negative bemærkninger om, tværtimod. Der er det selvfølgelig vigtigt, at lønmodtageren giver grønt lys for de oplysninger, som kan fremkomme i

forbindelse med en helbredsundersøgelse. Vi mener faktisk, at en sådan sikkerhed for og retsbeskyttelse af den enkelte må betyde, at den pågældende samtykker, i det øjeblik oplysninger om vedkommendes gener og arvmasse skal tilflyde andre.

Så ud fra det, jeg har kunnet høre her i denne forholdsvis korte debat, tror jeg i og for sig ikke, at der er så mange skillelinjer. Der er måske nogle misforståelser, som knytter sig til, at det er en juridisk indviklet lovgivning, som ikke i sig selv giver svar på alle spørgsmål; men det er jo også det, der er nytteværdien ved et udvalgsarbejde.

Som sagt vil jeg med glæde svare på alle de spørgsmål, der måtte komme fra udvalget, også for at få afmonteret nogle af de myter, som måske kan knytte sig til dette forslag, som jo har haft en meget lang gang gennem det politiske system, startende i 1991, hvor SF og Socialdemokratiet fremsatte et beslutningsforslag, som blev vedtaget hen over den daværende regerings hoved.

Da jeg overtog Arbejdsministeriet, lå der på mit bord et lovforslag, som hr. Knud Erik Kirkegaard havde fremsat – vistnok meget imod sin vilje, forstod jeg; men det indgik dog alligevel i den høring, som så førte til et enigt Arbejdsmarkedsudvalg.

Når jeg for tredje gang fremhæver dette, er det, fordi jeg synes, det er ret flot og en spore til, at enigheden kan bevares, også når vi når målstregen, at et Arbejdsmarkedsudvalg bestående af så mange forskellige partier rent faktisk er enige om noget så vitalt som dette område, som naturligvis, som fru Vibeke Peschardt sagde, handler om en ansættelsesretslovgivning, men som jo dybest set også handler om den etik, som arbejdsgiverne skal overholde og leve op til og virke i forhold til, når det drejer sig om samspillet mellem lønmodtagere og arbejdsgivere.

Med disse ord vil jeg sige tak for en forholdsvis stille og rolig førstebehandling med et budskab om, at alle partier gerne vil indgå i et positivt udvalgsarbejde.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Nu er det jo altid rart med positive konklusioner på en lang dag, og det er jeg da ked af at skulle ændre på. Men jeg er nødt til lige at erindre ministeren om, at vi faktisk var et par stykker, som anbefalede ret væsentlige ændringer i lovforslaget, og som tilkendegav, at vi ikke kan støtte forslaget i dets nuværende form.

Det, der bringer mig på talerstolen, er sådan set ministerens bemærkninger om balancen i forslaget. Ministeren understregede meget kraftigt, at der jo er tale om forpligtelser pålagt både lønmodtagersiden og arbejdsgiversiden. Så langt, så godt! Men hvorfor mister ministeren balancen, når det drejer sig om sanktioner? Hvorfor er det alene arbejdsgiversiden, som skal pålægges sanktioner, dersom forpligtelserne tilsidesættes? Hvorfor skal det ikke koste lønmodtageren noget som helst at tilsidesætte de oplysningsforpligtelser, som ifølge lovforslaget påhviler lønmodtageren? Her mister man fodfæstet, og balancen tipper.

Jeg vil egentlig gerne høre, hvad der er den egentlige baggrund for, at man ikke har fastholdt balancesynspunktet på dette område.

Arbejdsministeren (Jytte Andersen):

Det er jo et spørgsmål, som også kan gøres til et tema for udvalgsarbejdet. Men jeg vil umiddelbart sige, at der jo ikke generelt er balance mellem arbejdsgivere og arbejdstagere. Vægtskålen balancerer ikke helt. Det er jo sådan, at arbejdsgiverne har en råderet og et ledelsesansvar og altså har en stærkere position i forhold til lønmodtagerne. I udgangspunktet står vægtskålen ikke helt på nul, og balancen er altså ikke fifty-fifty, og derfor kan et forslag som dette jo i sin konstruktion også forsøge at rette lidt op på den balance.

Men jeg har noteret mig, at sådan som lovforslaget foreligger, kan Venstre og De Konservative ikke medvirke til det. Det kan jeg også se på nikkene, og det er jo også baggrunden for, at vi skal i gang med et udvalgsarbejde. Men det er min opfattelse, at de indvendinger, der er fra både Venstre og De Konservative, ikke har en sådan karakter, at jeg ikke har tiltro til, at vi under udvalgsarbejdet kan munde ud i en bredere enighed end den, der afspejler sig lige nu, hvor der jo er et flertal for forslaget, idet regeringspartierne, SF og Enhedslisten har tilkendegivet deres tilslutning til forslaget, måske med nogle justeringer.

Jeg er faktisk også optaget af – selvfølgelig også fordi det ville stemme smukt overens med den danske model – at det er en meget god idé, hvis der er en forståelse hos begge parter på arbejdsmarkedet for det, vi gør på arbejdsmarkedsområdet. Men jeg må sige, at det er mit indtryk, at den måde, som – ikke Venstre og De Konservative, men Dansk Arbejdsgiverforening til dato har reageret på det forslag, vi har frem-

sat, bunder i, at man ikke har overvejet forslaget tilstrækkeligt.

Og jeg vil da også i den sag have nogle drøftelser med arbejdsmarkedets parter og jo altså også Dansk Arbejdsgiverforening, som måske kan afdække, at nogle af de ting, som Dansk Arbejdsgiverforening er bange for, faktisk bunder i misforståelser.

Så lad os nu se foråret og sommeren over, hvordan verden så ser ud til den tid. Vi mødes i hvert fald ved næste korsvej omkring dette forslag, for det er vitalt, at vi har et arbejdsmarked, der ikke sorterer folk fra i forhold til, om de er gode eller dårlige liv.

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg skal ikke forlænge debatten, men det lykkes jo alligevel arbejdsministeren trods de mange pæne ord at få sagt noget provokerende, som afstedkommer behovet for en kommentar, idet arbejdsministeren siger, at det nok er arbejdsgiverne, der har misforstået, hvad lovforslaget går ud på, og at dét er baggrunden for, at de ikke anbefaler en vedtagelse af det.

Jeg skal overhovedet ikke gå ind i en nærmere vurdering af, hvad arbejdsgiverne har forstået og ikke forstået, men alene fastholde ministeren på hendes ansvar som regeringens repræsentant i forhold til i dette tilfælde begge parter på arbejdsmarkedet. Og det er ministerens ansvar at sikre, at lovgivningen bliver fulgt op i det praktiske liv, og det sker nu engang bedst – det plejer vi at have en forståelse om Socialdemokratiet og Det Konservative Folkeparti imellem – når parterne på en eller anden facon har en forståelse for den lovgivning, der bliver gennemført herindefra.

Det er det ene, jeg vil sige, og det andet, jeg vil sige er, at så vidt jeg har forstået forløbet, har arbejdsministeren ikke ligefrem bidraget særlig konstruktivt til at sikre, at arbejdsgiverne har forstået forslaget korrekt, eller at arbejdsgiverne er blevet imødekommet på bare det mindste punkt. Det synes jeg er trist, og jeg synes, det er meget lærerigt med hensyn til, hvordan arbejdsministeren – den socialdemokratiske arbejdsminister – åbenbart i større og større omfang ønsker at håndtere sit embede, nemlig ved en ensidig favorisering af den ene interesseorganisation på arbejdsmarkedet.

Det er meget kedeligt, hvis den tendens får lov til at fortsætte. Vi har set det i et par eksempler i dag, og vi har tidligere, i forbindelse med en helt anden sag, set, at arbejdsministeren

er ude på en galej – som er meget farlig, og som jeg vil fraråde hende at fortsætte på – hvor hun bruger sin ministerkasket til ensidige ideologiske felttog. Den kristelige a-kasse var den ene sag, regelforenklingen var sagen tidligere i dag, og den tredje sag ser vi så nu i forbindelse med spørgsmålet om gentest. Det synes jeg er meget kedeligt, og jeg vil advare arbejdsministeren imod at fortsætte i det fodspor.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Ja, det er god skik i Danmark, at man hører alle parter i en sag, og her, hvor det drejer sig om arbejdsmarkedet, skal man høre begge parterne, både arbejdsgiverne og lønmodtagerne. Men det kan ikke være meningen, og jeg håber da heller ikke, at det er fru Pia Christmas-Møllers mening, at begge parter nødvendigvis skal tilslutte sig, at Arbejdsgiverforeningen med andre ord skal have vetoret, for sådan som den opfører sig, tror jeg indtil videre ikke, at vi kan få dens tilslutning.

Derimod håber jeg da, at vi kan få V's og K's, for de har tidligere været meget positive, og jeg ser da frem til, at de under udvalgsarbejdet kommer med saglige indlæg. Så vil vi kigge på dem og måske rette dem noget til. Jeg har allerede været inde på ét punkt, nemlig om, at funktionærerne i det statslige område bliver stillet helt anderledes end funktionærerne på det amtslige og det kommunale område og privatansatte, og det er urimeligt. Og der kan være andre ting, der gør, at vi bøjer os. Men hvis det er meningen, at Arbejdsgiverforeningen skal have vetoret, tror jeg ikke, der er ret meget at komme efter.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Hverken jeg eller mit parti kunne drømme om at pantsætte vores politiske handlekraft hos Dansk Arbejdsgiverforening eller nogen anden arbejdsgiverorganisation eller nogen anden lønmodtagerorganisation eller nogen anden organisation overhovedet uden for dette hus. Det burde hr. Kjeld Rahbæk Møller vide – så erfareren, som han trods alt er! Jeg var lidt skuffet over det seneste indlæg.

Arbejdsministeren (Jytte Andersen):

Det var noget af en salve, fru Pia Christmas-Møller her fik afleveret i de sidste to indlæg, og den kræver nok en lidt længere kommentar om,

hvad vi har gjort for Dansk Arbejdsgiverforening:

Vi nedsatte et udvalg, hvor Dansk Arbejdsgiverforening var med, og andre af arbejdsmarkedets parter var også med, og der var medlemmer af Det Ethiske Råd, og der var forskere. Det var en sammensætning, som Arbejdsmarkedsudvalget var enigt om.

I det udvalgsarbejde blev man faktisk klogere. Der blev man så klog, at man fandt ud af, at man ikke kunne regulere metoderne, men kun kunne regulere formålet. Det var arbejdsgiverne uenige i, og de bad på et tidspunkt under udvalgsarbejdet om et møde med mig, hvor jeg opfordrede dem til – med bistand fra ministeriet – at lave deres eget forslag, hvis de ikke syntes, de kunne komme igennem med deres forslag hos lønmodtagerorganisationerne og forskerne og medlemmerne af Det Ethiske Råd. De var altså helt isolerede i udvalget. Ikke desto mindre sagde jeg: Jeg synes ikke, det er formålstjenligt, at I bare sætter jer ud på sidelinjen og kommer med en mindretalsudtalelse. Så jeg lod døren stå åben, om jeg så må sige, også med hensyn til teknisk beredvillighed i forbindelse med, at de kunne stille deres eget forslag, men det ønskede de ikke.

Efter at forslaget er blevet udarbejdet i ministeriet, er det så på vanlig måde sendt til høring hos alle organisationer, og det er faktisk sådan, at det er tilrettet netop af hensyn til arbejdsgiversiden. Så jeg synes faktisk ikke, der er hold i billetterne, når den konservative ordfører siger, at vi kun har favoriseret den ene side. Herre du milde Gud, så har vi altså favoriseret forskere, medlemmer af Det Ethiske Råd og andre sagkyndige, der har siddet i Gentestudvalget og er blevet klogere! Jeg synes faktisk, Folketinget må lave lovgivning ud fra, hvad der er det klogeste, og ikke ud fra hensyn til en bestemt interesseorganisation.

Med hensyn til det andet, fru Pia Christmas-Møller nærmest i forbifarten reflekterede over: at jeg i mit ministerembede skulle have favoriseret den ene gruppe frem for den anden, vil jeg sige: Nu kan jeg ikke lige huske de forudgående 10 års favorisering af den anden side fra mine forgængere – (*Afbrydelse*) – jo, det var der, og jeg vil også meget gerne føre historisk dokumentation for det, og dengang skelede man faktisk også på en aldeles ubehagelig måde i tide og i utide til arbejdsgiverhensynet.

Og vi har også hørt det i dag. Når vi taler om arbejdsmarkedsudvalgsreform, hvad er det så

for nogle hensyn, man tager? Så tager man hensyn til arbejdsgiverne. Så lad være med at komme med, at man ikke i hvert fald er inspireret af Dansk Arbejdsgiverforening!

Jeg synes, dette forslag har en balance i sig, hvor både arbejdsgiver- og arbejdstagersiden er forpligtet over for det vigtige spørgsmål, at vi ikke vil have sorteret arbejdskraften i forhold til gode og dårlige liv, og det synes jeg vi skal holde fast i.

Jeg har også givet tilsagn om – og jeg mener det dybt alvorligt – at vi vil sørge for og gøre så meget, som vi overhovedet kan, for, at der er en bred forståelse for en sådan ansættelseslovgivning, som denne jo også er. Men det er naturligvis ikke sådan, at der er nogle organisationer, der har vetoret i forhold til det politiske system. Sådan har det ikke været før i min ministertid, og sådan bliver det heller ikke fremover.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af lovforslag nr. L 235: Forslag til lov om undersøgelse af den færøske banksag.

Af justitsministeren (Bjørn Westh).
(Fremsat 25/4 95).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Torben Lund (S):

I dag er vi så nået frem til den formelle førstebehandling af lovforslaget om undersøgelse af den